

AKATALPA

Eylül 2004

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 57

EDEBİYATIN SEFALETİ (II)

Ramis DARA

Arkadaşlar, toplum içindeki yerimizden şikâyetçiyiz sanıyorum. Ama belki de bildik toplum anlayışını gözden geçirmemiz gerekiyor. Son 30-40 yıl içinde öylesine büyük değişimler yaşadık ki, bizim gözümüzü açtığımız toplum içinde birey olma tasarımlarımız boşa çıktı.

Toplum farklılaştıysa birey olma tasarımlarımızı da gözden geçirmemiz gerekiyor sanıyorum. Edebiyatın toplum içinde çok çok ağırlıklı bir yeri vardı galiba, bizler yola çıkarken.

Bu yerde bir kayma oldu mu olmadı mı tartışmak istemiyorum, ama bizler, genellikle yakaladığımızı sandığımız şansı iyi kullanamadığımızı görmek zorundayız.

Okuyabildiğimiz kitap sayısı kaç, sonra hangi kitaplar? Yeteneğimiz var mıydı, bunu çalışarak, kendimizi adayarak ne kadar geliştirdik?..

Yoksa bir yere, bir camiaya ait olduğumuzu sanmak, kategorizasyon sırasında çizgi ya da nokta kapma vehmine kapılmak yetip arttı da bize, çok mu cılız kaldık bu yüzden birey olarak?

Bana sorarsanız hem atlamaya çalıştığımız zeminde biraz kayma oldu, hem de bizler kendimizi yeterince geliştiremeden kaldık.

Türkçe cümle kurma sorunumuz varsa, yazım kurallarını bir türlü öğrenemediysek, bizler hangi dilden hareketle şair yazar sayılacağız? Ayrıca niçin?..

“Bildigi yabancı dil: İngilizce, Fransızca, biraz Almanca” yazan milletvekili miyiz bizler, Tanrınızı severseniz! Azıcık bilinen, biraz çakılan bir dille şair ya da yazar olunabilir mi?

Üstelik edebiyat fizik olarak da küçük, dar bir dünya, coğrafya olduğu için, içine adım attığımız ya da bunu sandığımız andan itibaren kendimizi edebiyatın vitrininde sayıyoruz. Derin kumaşıyla, güçlü yeteneğiyle ömrünü edebiyata adanmış, böyle yaşamış, edebiyata katkı yapmış bireylerle eşitlendiğimizi sanıyor ve henüz hiçbir şey yapmadan, yazmadan, yayımlamadan, kendimizden menkul bir önemseyişle, bulabildiğimiz ya da kendi uydurduğumuz platformlarda, icat ettiğimiz yel değirmenlerine saldırı yapıyoruz. Biraz ayıp oluyor. Her şeyden önce kendimize haksızlık ediyoruz.

Bu halimiz bizi mutsuz kıldığı gibi, edebiyat içinde sayıca çok olduğumuz için de ona zarar veriyoruz.

Oysa hayatta daha iyi yapabileceğimiz bir şeyler mutlaka vardır. Okumak gibi, hayata ve doğaya bakmak gibi. Yazmadan duramıyorsak, bakın bu aslında iyi bir şeydir, bin yazıp, ancak bir yayımlamak gibi.

Şapkayı önümüze koyup düşünmeye gelmedi mi hâlâ sıra?..

Osman Serhat ERKEKLİ

KUŞLARA VE ORMANA DAİR

Kızıma

Kuşlar yuvaya döndü
Yol yorgunu uykusuz kuşlar
Onlar hep dönecek bir yerlerden
Ama bir gün anneyi bulamayacaklar

Kuşun yuvası yoktur
Kuşun yuvası annedir çünkü

Annemin kanatları hasta
Anne yıkadı yuvayı son kez
Yemek hazırladı
Sonra göç

Ne demiştim
Anne var çünkü; erkek yok gibi bir şey

Bütün annelerin yavru olduğu
Ta ilk anneye kadar bir öncesiz bağ
Hepsi yaşıyor bir anlamda
“Köküne dönen meyve gibi”

Annenin yuvası yoktur
Onun yuvası yavrudur çünkü

Kışa veda; camları yalayan rüzgâra
Sonra yaz kalabalığı
Şairler ve erkekler ne için? Anlıyor Amazon
Erkek gelir geçer bir avcı bir kurban

Yıkılır yanar ağaçlar
Hep yarım kalır orman

Harun Balcı, Ramis Dara, Melih Elal, Osman Serhat Erkekli, Ahmet Günbaş, Metin Güven, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Salih Mercanoğlu, Gonca Özmen, Çiğdem Sezer, Serdar Ünver, İhsan Üren, Sadık Yaşar.

“AŞKTAN DÜŞTÜM ANNE, YAZLARIM KIRIK”

Ahmet GÜNBAŞ

O şiiri olduğu gibi ajandama geçmiştım! Özlem Tezcan'ın “Ay Battı” adlı şiirini kastediyorum. *Damar* dergisinin Aralık 1999 sayısında yayımlanmıştı. Henüz soyadına “Dertsiz”i eklememişti Özlem. İlk kez ıĝlık ıĝlıĝa bir şiirle çıkıyordu karşımıza:

*“ay battı anne, çocuklar kanyor
sarhoş kent topluyor çekmecelerini
pantolonu yırtık uçurtmalar firarda
kim sobeler devler ülkesinde Gültüver’i”* (s. 11)

Ayın batışıyla birlikte çocukların kanadığını fark edip annesine doğru koşturan bir genç kız imajı vardı şiirin göze çarpan karesinde. “Sarhoş kent” oralı bile değildi bu kanamaya. Oyunlar küsülü kalmıştı. Dünyanın sonu gibi bir sondu anlatılmaya çalışılan. En küçük sıyrıktta “Anne!” deyişimizin şaşmaz rotasına çevirmişti şair yönünü.

Üç dörtlükten oluşan şiirin ikinci bölümündeki “aşktan düştüm anne, yazlarım kırık” dizesine gelene değin dengede kalmaya çalıştım, olmadı. Derken o dizede çok kötü düştüm, bir daha yerimden kalkamadım. Şairin yarasını üstlenmiş gibiydim. Her nasılsa şiir yapacağını yapmış, savurup atmıştı beni bir kenara. ‘Söz’ün gücüyle savrulmuşum. Karşımdaki ‘şair’ di.

Zamanla haklılığımın mutluluğunu tattım. Özlem aldı başını gitti; birbirinden güzel şiirler çıkardı ortaya. Benim de seçici kurul üyesi olduğum Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü dahil, toplam üç ödüle imza attı 2000 yılında.

Bendeniz gençlerden yana oy kullanırken önce güvencimi konuşturuyorum. Nice yeteneklerin hevesle gümbürdediklerini bile bile!.. Özlem’de de aynısını yaptım, hiç çekinmeden verdim oyumu. Kısa sürede şairlikte karar kıldı Özlem. Kastamonu’da Betül Tarıman’la güçlenen şiir dostluğu giderek aşka dönüştü.

O gün ajandama başka şeyler de yazmıştım Özlem Tezcan hakkında:

“Abdülkadir Budak’ın sesi var!” demiştım Ay Battı şiiri için. Aşk kırgınlığı ile göç kırgınlığı arası bir ses!.. Aklıma hemen Budak’ın “Mektup Yerine” şiiri takılmıştı, “*İslak mendil gözlerime aittir*” diye başlayan. Kente öyle bir gri gömlek giydirmişti ki sormayın!.. “*Bir at kişnemesi duysam giderim*” diyecek denli hazırdu gitmelere Budak.

Ajandamda ayrıca iki sözcüğün altını çizmişim; ‘ırmak’ ve ‘nehir’ sözcüklerinin. Aynı şiir içinde eşanlımlı olarak kullanılmalarını yerinde bulmamışım. Ama Özlem’in ilkiymiş belki de bu! Şiir gelmiş tüm kusurları örtmüş.

Bugüne değin görünür şiir emeğini *Şimdi Gitsem Güz** adıyla kitaplaştırmış Özlem Tezcan Dertsiz. Aşına olduğum şiiri de en başa almış.

Sayfaları çevirdikçe Dertsiz’in, yeniyetme aşk kırgınlığının şiirin özüne egemen olduğunu duyumsuyoruz. Henüz on yedisinde (Öğretmen-şair babanın etkisinden olacak) şiirle onarmaya başlamış kırılan yerlerini. Hüznü iplik iplik eğirmiş. İpekböceği misali kapanmış kozasına:

“kum cama dönüşüyor

*ben tırtıla, kelebekken
vişne çürüten bir hüzünde
sarı güller kanyor
aşkın on yedime savurduğu tekmeden”* (s. 15)

Kolay değil, o yaşlardaki incinmeleri anne ve şair birlikte onarırlar. Zaten şair yüreği birazcık anne yüreğine benzer. Gülün hatırını ayaĝa düşürmez. Ne var ki Dertsiz, kendinin annesi, acıyı tanımlamakta güçlük çekmiyor:

*“yatılı kızların izin sevinci
kısa kalır hemen gidersen
tüm konaklar satıldıysa gönlünden
saçlarını örmediysen çocukluğunun
bal süreriz umuda yaralı atım
öptüğün yerler kanamaz, değince sesin”* (s. 20)

Budak duyarlılığıyla şiiri selamlayan Dertsiz, özde kadın duyarlılığını öne çıkarmış ister istemez. Biçimini de dörtlü-beşli bölümlenmelerden kurtarıp hüznünü ortalayan biçeme dönüştürmüş. İlk ve son dizeye (ya da dizelere) sağlam basması yanında çapraz uyakların önemini en aza indirgemiş. Böylece Dertsiz’in şiir atı tökezleye tökezleye kendi patikasını bulmuş. Umutsuzluklar, olumsuzluklar birbirini kovalamış:

*“eski düşlere iki beden büyüğüm
keşke fark etmeseydim korkarım,
korkarım ah büyüdüüm”* (s. 26)

*“gitmek, hep gitmek sarhoş yönlere
virajlıdır bazı yaşlar, dalgınlığı affetmez
turnasını yitirmiş göç gibi darmadağın
boşuna, sağlaması hep yanlış çıkıyor aşkın”* (s. 28)

Boyunca kederlere de gömülse, ‘aşk’la hesaplaşması bitmemiş şairin. Sanki onu bir izlek alanı gibi seçmiş; algılama biçimini, gerekliliğini uzun uzadıya tartışır olmuş. Sonuna doğru bir noktaya varmış, elde kalanı özümseyen ulu bir haykırıyla “*pencereden oyuna bakan çocuklar gibi / aşk, hayattan ayırma beni*” (s. 36) diye yalvar yakar olmuş. Çok geçmeden ikinci darbeye de uğramış, “*yirmi dokuz yaşındı, ben onu yazacaktım / zehir zıkkım sözlerin düşmeseydi mektuptan*” (s. 31) dizelerinden yansıyan izlere bakılırsa. Bu kez gidene pabuç bırakmamış, “*bense bir ırmağı yıkıyorum günlerdir, / kapkaç bir sevdaya yokum*” (s. 46) diyerek. Doğadaki kıpırtıya uyarlamış kendini, şiirinin şekerini çıkarırcasına:

*“her bahar on sekizimi uyandırıyor,
dalgın bir filozof budarken güllerimi
ıtrılı felsefesi daĝınık yüreğinde
bin kokusunu bilmek bir şehrin
ve yanılmak kuraldır akşamüstleri...”* (s. 55)

Aşkı sorgulamak, insandan insana taşınan bir ayna olmuş Dertsiz’de. Derinliğine düştükçe sorunsala karışmış, kadınlık acılarını daha iyi kavramış. Direnci “Kaya”laşmış, recmedilen bir kadının düşmanlarına inmiş:

“karalıyorum durmadan defterimi,

eskizimde eğreti bir Nijerya
büyük bir kaya alsam
fırlatsam kalbinize
taş taşı yıkar mı?" (s. 43)

Kimliğini sormuşlar şaire. Şiirin diliyle yanıtlamış:
"sevdiğim dizelerin cinsiyeti: **insan...**" (s. 44). "Eril kuşku"ların üstüne üstüne yürümüş. Aklınca günahlarını (!)
-erkek- şairlerin müritliği ile bağışlatmak isteyenlere tüm
erdemiyile çıkışmış; "cennet kaç kilit vurur, kadın şairse..." (s.
45) diye! Çünkü şairlik, önce "kendin bilmek"miş!

İnsan kokusunu tutundukça daha bir aydınlanmış ömrü.
Kimliğinin tortusunda "Günebakan Zamanı"nda koşuşturan
çocukluğunu görmüş. Orada tüm çocuklar aynıymış,
günebakan denizinde dalgalanır dururlarmış. Masalsi
üslubumuza burada bir nokta, şu gerçeği doğrulayalım:
Dertsiz, doğup büyüdüğü toprakların otantik havasını
yansıtırken daha mutlu, daha başarılı. Alın size, çingene
atların çektiği şehri (Edirne) içine alan Trakya güzellemesi!
Oldukça yalın ve doğal:

"en çok şarap sevenleri sevdim
içince gitmeyenleri
taşlardan çakılı deniz giysili
en çok günebakanları sevdim
güneşe türkü söyleyen" (s. 52)

Böyle bir başlangıçla yetinmezseniz, "Gül Sokağı"na
gidebilirsiniz. Şairin tatlı dilli halası orada, güneşli
söyleşilerin tam ortasındadır. Dertsiz'deki coşkuya
kapılmamak olası değil. Topaç gibi çeviriyor çocukluğunu:

"sohbete üç şeker atardı halam
çiçekli elbiseler biçerdi sabaha
iki oda bir salon yüreğine
işlemezdi İstiranca'nın kurşun rüzgârı
takır takır takredin
içindedir nasredin" (s. 58)

Dertsiz'e hüznün yakışıyor kuşkusuz. Ama güneşe çıkınca,
hele geçmişinin şen şatır rüzgârına yakalanınca iyice esiyor,
başkalaşıyor. Söyleyişi de akıcılık kazanıyor böylece, ritmi
hop oturup hop kaldırıyor. İmge kurgusunda, sözcük
seçiminde oldukça başarılı. Sözcükler kristalize dökülüyor
ağızdan. Şiirin çevresiyle ilgili sözcük ve semboller en
yakın anlamda kullanması ve onlardan en üst düzeyde
yararlanma yoluna gitmesi hemen göze çarpan bir özelliği.
Örneğin "Dantel" şiirinde; dantel, balkon, akraba, anahtar,
kahve, çay, bisküvi, gergef, kavanoz, kilim, mektup, oda gibi
ev'le sınırlı kalan sözcüklerin tümü şiire girerken duyarlık
sıkışması yarattığı da unutulmamalı. Aynı yöntem diğer
şiirlerde de görülüyor. Şair, güzel uyumun (tenasüp) peşinde
koşarken çağrışım derinliğini düşünmeli, odağı kendi olan
benzerlikten sıyrılmalı, ustalaştığı anlatım biçimlerini
körükleyecek yeni alanlar bulmalı.

Bekleyelim, görelim; Dertsiz'in şiiri bizi nerelere
götürecek? Güz de kötü mevsim değildir hani! Biriktirene bak
sen!

* Özlem Tezcan Dertsiz, *Şimdi Gitsem Güz*, Pencere Yayınları, 1. Basım,
Ankara, Ocak 2004

Çiğdem SEZER

BEN SENİNLE BEYAZ...

bir geceye girdimdi
yeniledi suyunu ırmak, balık
pullarını tazeledi

çırpınıp duran iki su kuşu
hayatın kapısını çalıyordu

sesin bende, ellerin, giderken
saçıp döktüklerin
derleyip topladım kalanları
öyle sıcak, sımsıkı
yumdum avuçlarımı
dünyanın gözleri bakmaktan acıdı
kapılar çalınmamaktan
perdeler açılıp kapanmamaktan
beyaz bir gece ardım sıra
yoruldu koşup kovalamaktan

uzun bir kışı uyudum yokluğunda
durdu dondu oturdu
bir ölüyü bekler gibi başucunda
sustumdu

ölünün gövdesi acıdı ağırılanmaktan
acıdı avuçları yeryüzünün
kapladığı boşluktan

ben seninle beyaz
bir gemiye bindimdi

çırpınıp dururken iki su kuşu
gökyüzünün ayakları denize değiyordu

Sadık YAŞAR

MAHŞER OLMAYACAK

sahi nerdedir insanda ömür boyu

kalp yaprağında
bir damla: zifir hafızalı su
dökülecek mezarına eğilip
ayak yalın, gök yere indiğinde

anıları da eriyecek, düzeltilmiş
bir buz kütesinden odalarda

temiz kana çalıştığı halde
şimşir kalbi herkesin
neden bir delikten
hâlâ kurşun sızar dünyaya

süsler penceresini
gövdesinden ayırdığı
gözü yaşlı kafalarla

beyaz tahta tabletler asın boynuna
ölünüz

diğer ölülerle karışacak

VEDAT GÜNYOL'LA ÖZDEŞLEŞEN BİR DERGİ: 'YENİ UFUKLAR'

Melih ELAL

Uzunca bir süredir *Yeni Ufuklar* üzerine yazmak istiyordum. Ama dergi yazılarını yazarken mutlaka o dergileri görüp inceliyor, ondan sonra yazıyorum. Hatta dergiyi yayımlayanlar bir dizin düzenlememişler, o incelediğim derginin bir de dizinini çıkarıyorum. Böylece elimde o dergi ile ilgili derli toplu bir bilgi oluyor. Sonra da yazmaya başlıyorum.

Yeni Ufuklar'ın bende 232 (Ocak 1973) ile 273 (Haziran 1976) arasındaki sayıları var. Nedense son iki sayıyı edinmemişim ya da edindiğim halde zaman içinde, taşınmalar sırasında yitirmişim. *Yeni Ufuklar*, bilindiği gibi Ekim 1953 ile Kasım 1976 tarihleri arasında 275 sayı yayımlanır. Bende bu sayılardan, yukarıda da belirttiğim gibi, sadece 41 adedi var.

Vedat Günyol'un aramızdan ayrılması, dergilerin tümüne erişmeden, diğer kaynaklardan da yararlanarak bu yazıyı yazmamı zorunlu kıldı. Kim bilir belki ileride derginin tam koleksiyonuna ulaşıncaya yeni bir yazı daha yazarım.

Yeni Ufuklar, Vedat Günyol'la özdeşleşmiştir. Tıpkı *Varlık* denildiğinde Yaşar Nabi Nayır'ın, *Yeditepe* denildiğinde Hüsamettin Bozok'un adlarının akla gelmesi gibi...

Vedat Günyol, Orhan Burian'la birlikte Şubat 1952'de *Ufuklar* adlı sanat, düşünce dergisini yayımlamaya başlar. İlk sayının, 'Dileğimiz' adlı imzasız çıkış bildirisinde, -ki yazıyı Orhan Burian yazmıştır- "Güzel uğruna yazı yazılır, iyi uğruna, doğru uğruna. *Ufuklar* gücü yettiği kadar, bu üç uğurda birden yazıp konuşmak istiyor. Üçlü ülküsünü gerçekleştiren yazıları belki seyrek çıkarabilecek, belki hiç çıkaramayacak, ama o ülkeye hizmet eden bir işçi olmaktan da geri kalmayacak"¹ şeklinde amaçlarını açıklarlar. *Ufuklar*'ın Eylül 1953'e değin süren 14 sayılık serüveninde Orhan Burian ve Vedat Günyol'la birlikte Sabahattin Eyüboğlu, Cavit Orhan Tütengil, Mehmet Başaran, Fakir Baykurt, Muzaffer Erdost dergide sık görülen yazarlar arasındadır. Ayrıca Attilâ İlhan, Melih Cevdat Anday, Oktay Rifat, Fazıl Hüsnü Dağlarca şiiirleriyle *Ufuklar*'da yer alırlar.²

Ufuklar, kitap boyutlarındadır.³ Burian'ın beklenmedik ölümü üzerine (5 Mayıs 1953), dört ay aradan sonra, derginin on beşinci sayısını, Oğuz Arıkanlı, Orhan Duru ve Vedat Günyol; 'Orhan Burian Özel Sayısı' olarak düzenlerler. Bu aynı zamanda son sayı olur.

Ekim 1953'te Vedat Günyol, ufuklar sözcüğünün önüne 'yeni' sıfatını ekleyerek 14 x 20 cm boyutlarında, karton kapaklı, özel sayıların dışında genellikle 46 sayfa olarak düzenlenen *Yeni Ufuklar*'ı çıkarmaya başlar. Günyol, derginin sahipliğini ve yazı işleri sorumluluğunu üstlenir. Kurucu olarak ise Orhan Burian (1914-1953) gösterilir. Bu ibare 275 sayı boyunca ilk sayfada yer alır.

Günyol, *Ufuklar*'dan *Yeni Ufuklar*'a geçişi *Çalاکalem* adlı kitabında, "*Yeni Ufuklar*, *Ufuklar* adıyla 1952

Şubat'ında çıkmaya başladı ilk olarak. İlk sayıyı Orhan Burian'la birlikte hazırladık. Kendi adımızla, takma adlarla yazılar yazdık, çeviriler yaptık, fıkralar, alıntılarla süsledik ilk sayıyı. Dergiye karşı, iki yönlü ilgi avına çıkıyorduk: Okurlardan ve yazarlardan gelecekti bu ilgi. *Yücel* dergisine uzun yıllar emek vermiş iki insan olarak, böyle bir deneyi göze alıyorduk. *Yücel*'in bine yaklaşan abonelerinden dört yüz kadarı dergiye yakınlık gösterdiler. İlginin birinci bölümü kazanılmış oluyordu böylece. İkinci bölümü, yani yazarlardan beklediğimiz yakınlık, daha bir umut verici oldu. Melih Cevdet Anday, Fakir Baykurt, Mehmet Başaran, ardından Kâmuran S. Yüce, Müştak Erenus katıldılar aramıza. Üçüncü sayı umutlarımıza umut kattı: Sabahattin Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Talip Apaydın, Sabih Şendil imzalarıyla daha bir zenginleşmiştik. Dördüncü ve beşinci sayıdan sonra, yazar kadromuz kabardıkça kabardı: Attilâ İlhan, Nurullah Berk, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cavit Orhan Tütengil, Muzaffer Erdost, Oğuz Arıkanlı, Refet A. Kocabekir, Ayhan Hünalp ve Orhan Kemal dost ellerini uzatmışlardı bize. Bir hikâyeye yarışması, altıncı sayıda Grev hikâyesiyle Orhan Çubukçu, yedinci sayıda Gündüz Matinesi ile Tarık Dursun K. gibi iki usta sanatçıyı kazandırdı bize. On ikinci sayıya geldiğimizde, Orhan Duru, Bülent Ecevit, Ekrem Sağkol, Behiç Duygulu, Samim Kocagöz vb desteğiyle hayli güçlenmiştik. On dördüncü sayı, Orhan Burian'ın damgasını taşıyan son sayı oldu. Orhan Burian, mide kanserini yenemedi, ayrıldı dünyamızdan. Dergi kalakaldı ortalarında, kolu kanadı kırılmış, canı ruhu uçmuştu sanki."⁴ biçiminde anlatıyor.

Günyol'un adlarını sıraladığı bu kadro, yazdıkları sürece *Yeni Ufuklar*'a da destek verir. Derginin yayımı süresince hümanist görüş ön plandadır. Üzerinde yaşadığımız Anadolu topraklarında bizden önce yaşayanların kültürlerini de araştırmamız, özümsememiz ve Türk kültürü ile yoğurmamız düşüncesi işlenir. Sabahattin Eyüboğlu, Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı), Azra Erhat gibi yazarların yazılarıyla Mavi Anadolu düşüncesi işlenir. Yazılarda insan sevgisi, hoşgörü, insan aklına dayanma ve düşünce özgürlüğü savunulur.

1953 - 1960 arasında iktidar, yazılı kültüre ve muhalif görüşlere karşı giderek sertleşir. *Yeni Ufuklar*, baskıyla doğan kaçışı ve içine kapanışı içeren yazı ve şiirlere yer vermez. Tam tersine kapatılan Köy Enstitüleri'nden yetişen yazarların ürünlerine yer verilmeye başlanır. Bu dönemde Demir Özlü, Ferit Edgü, Ahmet Oktay, Hilmi Yavuz gibi genç sanatçılar da yazmaya başlar dergide... Fethi Naci de derginin yazarları arasındadır. *Yeni Ufuklar*'da yayımlanan yazılarını, daha sonra *İnsan Tükenmez* (1956) adlı kitabında toplar. 1960'a gelindiğinde *Yeni Ufuklar*, altı sayı sadece deneme, eleştiri, inceleme, araştırma yazılarına yer verir. Sonra tekrar ürün dergisi özelliğine geri döner. Bu sırada Adnan Benk, Memet Fuat, Asım Bezirci, Berna Moran gibi kalemler derginin sayfalarında görünmeye başlar.

1960 - 1971 arasında Güner Sümer, Afşar Timuçin, Selim İleri, Demirtaş Ceyhun, Nedim Gürsel de ürünleriyle dergide yer alırlar. 12 Mart 1971 harekâtından sonra, hümanist düşüncüyü terörist düşünce gibi algılayan yönetimce, Vedat Günyol, Sabahattin Eyüboğlu ve Azra Erhat'la birlikte gizli örgüt kurmak suçlamasıyla

tutuklanır. 1953'ten 1971'e değin her ay aksamaksızın çıkan *Yeni Ufuklar* yayımına üç ay ara vermek zorunda kalır. Serbest bırakılan Günyol, derginin yayımını, hemen kaldığı yerden sürdürmeye başlar. Daha sonra bu tutuklanma nedeniyle açılan davada da, tüm diğer yargılanmalarında olduğu gibi beraat edecektir.

Yeni Ufuklar'ın 91. sayısı, Nüfus Artımının Yarattığı Sorunlar (Nisan 1961); 126. sayısı, İşçi Sorunları (Mart 1964); 180. sayısı, Dünyada ve Bizde ğrenci Hareketleri (Eylül 1968); 234. sayısı, Sabahattin Eyüboğlu (Mart 1973) zel sayısı olarak yayımlanır.

70'lerden başlayarak, giderek öykü ve şiire daha az yer verilmeye başlanır. 1971 sonrasında İsmet Zeki Eyüboğlu, Azra Erhat, Cavit Orhan Tütengil, Samim Kocagöz, Afşar Timuçin, Ceyhun Atuf Kansu, Nedim Grsel, İlhan Selçuk, Mehmet Başaran, Ömer Faruk Toprak, Selim İleri hemen her sayıda görülen imzalıdır. Oğuz Arıkanlı, derginin son sayfalarında Olaylar Yorum İstemez başlığı altında sürekli yazar. Mehmet Seyda, Romancı Günlüğü; Mehmet H. Doğan, Balıki Günlüğü başlıklarını kullanarak günlüklerini yayımlarlar.

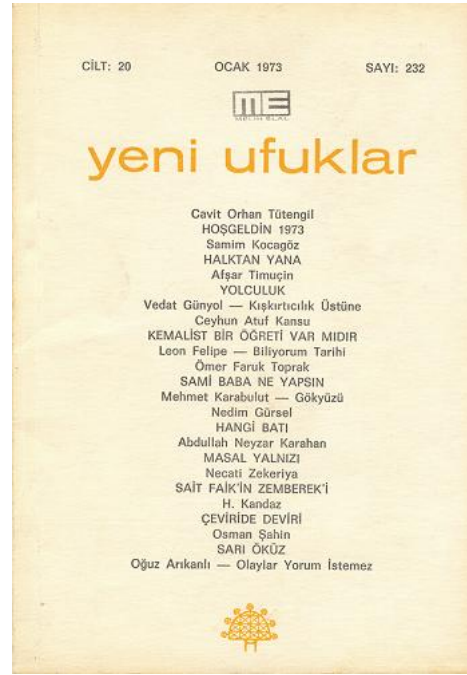
Hemen her sayıda bir öyküye yer verilirken 238. sayıda (Temmuz 1973) sayfalarının azlığı nedeniyle bir süre hikye yayımlanamayacağı duyurulur. Bir daha hiç öykü yayımlanmaz. 243. sayıya (Aralık 1973) geldiğindeyse "Daha çok bir düşünce dergisi olmaya çalışan dergimiz, sayfa yetersizliği yüzünden hikye koymamaya karar vermişti. Bu kez, eskiden olduğu gibi, şiir de koymaktan vazgeçmiştir." denilerek şiir de yayımlanmayacağını duyurur. Aynı duyuruda reklam da alınmadığından yakınılır. İncelikli bir biçimde abonelerden katkı istenir. Bunlar derginin giderek ekonomik darboğaza girdiğinin de göstergesidir.

246. sayıda (Mart 1974) bir atılım denemesi yapılır. Bu, okurlara "*Yeni Ufuklar* dergisi, (...) yeni bir atılıma girmeye karar vermiştir. İlk adım olarak, derginin yazar kadrosu oluşturulmuştur. Derginin yazarları arasında Vedat Günyol, Cevdet Kudret, Azra Erhat, Cavit Orhan Tütengil, İsmet Zeki Eyüboğlu, Mehmet Başaran, Fikret Otyam, Oğuz Arıkanlı, Tahsin Yücel, Demirtaş Ceyhun, Cevat apan, Hilmi Yavuz, Güngör Dilmen, Afşar Timuçin, Selim İleri, Hüseyin Erdem ve Nedim Grsel de bulunmaktadır. *Yeni Ufuklar*, ayrıca çeşitli yurt ve dünya sorunlarını, sanat, edebiyat ve düşünce açısından inceleyen özel sayılar da düzenleyecektir." denilerek duyurulur. İkinci adım bir türlü atılamaz, bir daha hiç özel sayı çıkarılamaz. Kültür ve felsefe üzerine bir özel sayı çıkarmaya çalışılır, bir açık oturum düzenlenir; ama sadece Ahmet Cemal'in konu ile ilgili yapılan açık oturumu özetleyen ve kendi görüşüne yer veren çalışmasıyla yetinilir (Ekim 1974, sayı 253).

Kasım 1976'ya (275. sayı) geldiğinde, ekonomik baskılar Günyol'u dergiye kapatma kararı vermeye götürür ve derginin ilk sayfasına yazdığı bir Sonsöz'le, Orhan Burian'la *Ufuklar*'la çıkılan ve Burian'sız *Yeni Ufuklar*'la sürdürülen 1952 – 1976 arasındaki 24 yıllık yolculuktan söz edilerek, derginin kapatıldığı duyurulur.

Yeni Ufuklar, *Ufuklar*'la başlayan bu yayın yaşamında hep güzeli, iyiyi, doğruyu arar. Yazılar birikimine baktığımızda, çağının yazımına bu yönde bir ivme kazandırdığını, ağdaş yazın akımlarından söz eden eviri

yazılar, bu konuları içeren, araştıran, tartışan yazılarla, yeni yazmaya başlayanlara, başlayacak olanlara örnek olduğunu grrtz.

Yeni Ufuklar'ın yazarlarından Sabahattin Eyüboğlu, 1973'te aralarından ayrılıp sonsuzluğa uunca, Günyol, duygularını şöyle dile getirir derginin sayfalarında, Merhaba adını verdiği yazısının bir yerinde: "lm, şu son birkaç yıl içinde daha bir yakından, daha bir yalansız dolansız düşünür olduğum için, ondan önce gideceğimi tasarlıyor ve 'Ben lrsem, Sabahattin arkamdan kim bilir ne güzel bir yazı yazar' diye sıcak bir avuntuya kaptırıyordum kendimi. Oysa, Sabahattin öldü ve ben, kalemi kırılısaca ben, onun anısına, bir *merhaba*, sadece bir *merhaba* niteliğinde olan bu sayıyı sunabiliyorum siz kültür, siz sanat, siz düşünce dostlarına; Anadolu'yu geçmişi geleceği ile, varı yoğu, gizli zenginlikleri, açıktaki yoksulluklarıyla seven, Türkiye'nin iten -hele içten- ve dıştan sömürülmesine karşı koyan, koymaya çalışan, karşı koymaya kellesini koyan siz güzel insanlara." diyordu. Günyol, *Yücel*'den *Ufuklar*'a, *Ufuklardan Yeni Ufuklar*'a güzel olanı, iyi olanı, doğru olanı bulma çabasını sürdürdü, sürdürüyordu da... Ama kaçınılmaz ölüm, o güzel insanı da buldu. Merhaba *Yeni Ufuklar*'a, merhaba güzel insanlara, merhaba Günyol'a...

- 1- KURDAKUL şükran, *şairler ve Yazarlar Szliğ*, İnkılp Yayınları, İstanbul 1999
- 2- *Ağy*
- 3- DOğAN Erdal, *Edebiyatımızda Dergiler*, Bağlam Yayınları, İstanbul 1997
- 4- GÜNYOL Vedat, *alاکalem*, an Yayınları, İstanbul 1977

Serdar ÜNVER

DöNüş

Gün döndü... Sürüden
ala inek de...

Döndü, kuru
dere bile
çağıl çağıl
kendine...

Yüzü çoktan
döndü hem
külü bitik
komşuların...

Daha düdü, döndü
oğlan çocuktan-
iki gözüm, ter-bıyık!

Dönmeyeli
"Tez!" diyen!

Hilmi HAŞAL

KIYI DEMLENMESİ

Oyun bitti, sahne soğudu; toz ağı yeniden
yağıyor kalbine zamanın: an eskiyor anda
an

kemiriyor hınçla özümü, o kelepirci yalan
görünmez canavarı evrenin, ablukaya hazır
ol'makla doğaya katılan, tene degen dirimi
tam da haz sunacakken, ferah faslında aşk
an

umut canavarı nesnelerin, anlamı abartıyor
görünmez dişlisi kalabalığın; karanlık hızar
hınçla kesip kırıyor kökümü o tamah zaafi
ölüm savuruyor havaya, yaza rağmen ölüm
an

sağaltım ruha düşen göktaşını mı, bağış düne
gözler otacım nicedir: kamaştırın su ve ışık
dinler mi inleyen yeraltını sözün, uzak ayın
ilaç değil, hicranı od hızıyla oyuyor yarımı
an

tam da sahneleyecekken şefkat şavkını aşk

oyun bitti, perde düştü, dekor toz topluyor
hayali تنها gezegense, hasadı netsin fani
doluyor ciğerime kış soluğu, an eriyor anda
an

damara boşalıyor şırınga, uzaklaşıyor ninni

tam da tutacakken anılarda zarafet zarını aşk.

Gonca ÖZMEN

DONUĞ AN

Susarsın bir ırmak durur bir an

Düş kurar
odasında sesler

Titretir dallarımı
saçlarından
atamadığın rüzgâr

Daraldıkça daralır evlerin göğü

Taşın kapısı kapalı
Bir bulut sıkıntısı her şey

Söz bir ürkek hayvan
gizlenir
çalı dibinde

An bir durur ırmak bir susarsın

İhsan ÜREN

RUH PARATONERİ

Karanlıktaydım,
yön tayini için durdum...
Katedralleri kim yapar?
diye sordum.
- Sen kendini inşa et dedi
bir iç ses...
- Sen kendini inşa et!

Nasıl olsa, çok heveslisi çıkar,
seni katedrale,
seni camiye,
seni havraya, davet eder.
Seni yola getirmek isteyenler
sürü sepet...
Sıralanır önünde, davetçiler ordusu.
Kavşaklardan korurlar seni, hep
aydınlığa çağırırlar ruhunu.

Kavşaklar; tren çarpışmalarını önler,
ruh çarpışmalarını...
Sen bizim yola buyur,
boş ver başkalarını.
Bencilliğin bulunmadı paratoneri.

Salih MERCANOĞLU

BEYAZ BOŞLUK

çocukların kışına
bir kar imgesi buldum: beyaz boşluk

üşümezler, titremezler artık

aldığım nefes yetmiyor, yarım kalıyor ay
kalan günlere bir zaman buldum:
beyaz boşluk

liste uzadı: tüp, şeker, un, yağ
boş bir testiye iyi ki bir kulp buldum:
beyaz boşluk

azalan şeyler vardı, kalbimiz ağlardı bunlara
anlardık bakınca eski bir hatrıya
öperdim koklardım seni gün ışımazdı
unutulmuş yaraya bir aşk buldum: beyaz boşluk

Harun BALCI

SAVAK

Arkası kör aynadır gar
bu şehrin savağı

savağından yarım yarım
ölmeye gider şoförler
ölüme
ankesör sesli kadın anonsudur yolculuk
çekilip gidilir fotokopiler
arka yüzler unutkan
yanaklar kaygan asfalt kavruğu
öpülür zift dolu çocuk

öpül çocuk
/bir günün yevmiyesine
sigara alıp
artanına sövüp/ öpül
şaraba, horoza, sabaha...

biz yolcular
/yollar vardır diye kopan
takvim yaprakları/
Arkasına bakanlar, hay huylar, haydutlar...
sürekli merhaba...

gidip bir yerde akşam
bekleyelim
Kahveler kaçta kapanıyor
ışıklar kaçta
öğrenelim
Uzaklara tutulurken başımız
vazolar için sakarız
bavulsuzuz

ŞİİRDE BİLGİ SORUNU VE “BİLGELİK”

Metin GÜVEN

Bir aralar ülkemizde “100 soruda...” dizileri vardı. Yanlış anımsamıyorsam; bu formatı ilk başlatan da Fethi Naci’ydi.

Yaziya başlarken bir an düşündüm de; öyle sanıyorum şiir için böyle bir şey olmazdı. Nitekim olmadı da. İyi ki kimse böyle işe soyunmadı.

Peki biri, diyelim bir eleştirmen ya da diyelim her hangi bir şair böyle bir çaba içine girseydi ne olurdu? Bu ülkede var olan eleştirmen ve şair sayısı kadar “100 soruda şiir” kitabı olurdu. Vb şeyler. Örneğin şimdi yaşananları mumla aratacak “curcuna” boyutunda tartışmalar, örneğin avına yaklaşan kedinin gülümsemesini andıran şair cuntaları. Ve belki de kendisini ve zamanı aşağılayan insan grupları..

Şimdi ben bunları yazarken ne söylemek istiyorum:

Şiirin bilgiyle, insani ve toplumsal disiplinlerle ilgisi yok mudur?

Hayır, hayır. Üstelik tam da tersinin doğru olduğuna inanıyorum. Zaten bu yazı da bu amaçla yazılıyor.

Peki o zaman şunu soralım kendimize:

Şair, öncelikle neleri bilmek zorundadır?

Şairin ya da şair olmaya karar veren insanın ilk işi bana göre kendisini sorgulamak ve bunu sürekli hale getirmektir. Her gün, her an yaşamının her diliminde bu ‘içsel muhakeme’ içinde olmalıdır şair.

Kendisi kimdir, hangi aileden geliyordur; hangi sosyal katmana aittir? Nasıl bir ülkenin ve nasıl bir dünyanın yurttaşıdır? Kendisiyle, ülkesiyle, yaşadığı dünyayla ilgili düşleri, düşünceleri nelerdir?

Hiç abartmıyorum; şairin her gün değişen kişisel bir envantere gereksinimi vardır.

Kendisini, şiirini, ülkesini geliştirmek istiyorsa; bu böyle.

Bu “muhasabe”nin bir faydası da; şair bu sayede kendisiyle birlikte ötekini de, öteki insanı da, onunla yaşarken, yaşamak zorundayken kullanabileceği ilişki yöntemlerini de yakalar.

Bu bilgelik midir?

Henüz değildir.

Ama çok ciddi bir ilk adımdır sadece.

Ben ve öteki.

Yani biz.

Ve “bizim” içinde yaşadığımız doğa, sosyolojik mekanizma, bütün zamanların, bütün insan ilişkilerinin toplamı diyebileceğim tarih ve mekân. Yani coğrafya.

Bütün bu “bilgilenme” aşamasından sonradır ki şair; şiirin temel taşı diyebileceğim “nesne”yi anlama ve onu dönüştürme, değiştirme olanağına sahip olur.

Elbette bunların yanında ve bunlarla birlikte; kendi ülkesinde ve dünyada bugüne kadar yazılmış şiirin gelişimini de bilmek koşuluyla.

Birçok insanın kutsal bir “ses” hatta “vahiy” gibi gördükleri, şu zaman zaman şaire uğradığı sanılan “ilham” dedikleri şey/se bana göre doğrudan doğruya şairin; yaşamla olan bağın adıdır. Bu bağ ne kadar güçlüyse, “ilham” şaire o kadar çok uğrar.

Bu “uğramalar” sırasında şair ne kadar donanımlıysa, ortaya çıkacak olan ürün (şiir) de o ölçüde doğru ve güzel olur.

“Donanımdan” kastım sadece “bilgi” ve türevleri değil tabii ki. İyi bir şairden ve iyi bir şiirden söz edebilmek için “bilgi”nin yanında belki ondan daha çok, içsel zenginlik, duruş, bakış, kavrayış gibi insani niteliklerin de önemli payı vardır.

Ancak böyle bir şair”hikmetli”dir.

Yani tanıma, araştırma ve merak duygusu başka bir boyut kazanmıştır artık.

Derinlik ve “bilgelik” denilen şey de işte tam bu noktada başlar.

Şair; doğanın içinde erimeye hazırdır.

Hayata anlamlı bir sevinç katarak üstelik.

AKŞAMI GETİREN SESLERİ DİNLE

Ayşegül İZMİRLİ

Eylül geldi.

Ama, ağustosböcekleri gitmedi henüz; gitmeyecekler de...
Seslerini duyuyorum, duyuyoruz; duyuyorlar.
Onlar uçarken sessizdir, yerlerinde sayarken geveze.
Onlar, zeytinin, incirin ve asmanın arkasına saklanarak
kanat idmanı yaparlar ve görünmezliklerini, hiç değilse,
duyulabilirliğe dönüştürmeye çabalarlar.

Gün çekilince

O küçük ağzının içinden geçip gitti sözcükler (1)

Geçip giderler evet, geçip gidecekler.

Söylenti değilse eğer, ağustosböceklerinden, okuma,
yazma ve konuşma kurslarına katılanlar varmış. Ne kadar
ilerlediler, ne işlerine yaradı, bilemem. Hallerinde bir iyileşme
olmalı ki, okuyanların yanında okuduğunu anlayanlara da
rastlanıyor, dediler. Hatta yazabilenler de çıkıyormuş
aralarından.

Bir gün hatırlarsan yazmayı

Okuyanın bile olur (2)

Eylül geldi.

Avlanma yaşağı sona erdi.

Artık balıklar, şu kadar zamandır süren eğlencelerinden
geriye kalan hoş anılarını beyaz tabaklara anlatacaklar.
Anlatacaklar ve diyecekler ki, “oldu, gözlerim doldu!”

Filozof balıkların kılçık analizleri kimseleri
ilgilendirmeyecek ve onlar bunu biliyor olmanın hıncıyla, yeni
ve saldırgan kılçıklar edinecekler.

Bütün yel değirmenleri, tepedeki yerlerinde kıpırdamadan
duracaklar, rüzgâra göre yön değıştirmeyecekler, vız gelen
sivrisineklerin çırpınışlarını trısa çevirecekler.

Edebiyat dergileri, yaz gevşekliliğini sonbaharın diriliğiyle
değıştirmekler.

Daha iyi dergileri kendilerine örnek alacaklar.

Kurumsal ve nesnel bakışlara sahip olacaklar.

Güncel, bilimsel, ilginç yazılarla zenginleşecekler.

Yaz emekliliğinden, yağ lekelerinden kurtularak düzeyli
dergilerin saflarına katılacaklar.

“Allah’ın Sevgili Kulu” ve benzerleri, böyle mutlu
edilecek.

Hüznüm, kederim değil mi belli,

Mest etti beni bu çiftetelli

Yalelli, yalelli, yalelli (3)

Eylül geldi.

Üretkenliğin dibindeki barut ateşlenecek, demek.

Buğdaygillerin başağına mor horozlar üşüşecek.

İleti meraklısı arkadaşları tıklayınca, münzevi hallaçlar
ürün saçacak.

Velinimet okur ıskalanacak.

Fren, arabalardan başka yerlere de takılacak.

Çizmelerin topuğuna çavdarmahmuzu eklenecek.

Ve mantar hasadı, bilgisayarlara yüklenecek.

Eylül: Alınganlık mevsimi!

Sabuna dokunmamak için eller yıkanmayacak.

Kir, kirli kalacak.

Geçiştilmiş yazılar önce ikiye, sonra dörde katlanacak.

Özün ve estetiğın tepesine kurulan bakteri plaklarına karşı,
her derde deva antibiyotik şiiir kapsülleri, mikrop yuvası
dergilere boca edilecek.

bu yola hangi ağaçtan düşmüş

üç gözlü kapsül, tohum yarığı

kurumuş, uyanır üstünde dizlerinin

ölüm bu olmalı: eldivenli iskelet (4)

Eylül geldi: Yaprak mevsimi!

Sırt üstü uzandığımız rehavet çayırıları, önce sığağın
pütürleriyle Hint fakirlerinin yataklarına dönüşecek, sonra
sarıp solacak.

Rehavet sözcüğünü bilmeyen bir nesle aşına
olamayacağız.

Aşına sözcüğüne aşına olmayan bir nesille ne yapılabilir?
bunu düşüneceğiz.

Bu nesil, bizim için “ne” olamadığını asla bilemeyecek;
bilinmeyecekler! bunu bildirmeye devam edeceğiz.

Vah, ki oh!

Vah ki, yapraklar okurların kucacağına düşecek.

Ve de düşen yapraklar, kendilerine kucak açmış
seyircilerin gözlerinde kaktüs olup diken diken yeşerecekler.

İbrahim Sadri, ulusal kanallarda program yapacak, Ahmet
Selçuk İlkan, şair olarktan, en çok okunan şarkı sözü yazarı
olacak.

Sistem, nur topu gibi çocuklar doğuracak. Serpilmeden
serpilecekler, büyümeden büyüyecekler, emeklemeden
koşacaklar.

Vah ki, pek çabuk düşecekler.

Ne halleri varsa görecekler.

Rüzgârların önünde kuru bir yaprak gibi sürükleneceksin
(5)

Eylül geldi: Aşk mevsimi!

Bu konu görüşülecek!

Görüşeceğiz...

(1) Mehmet Sadık Kırımlı, Ay Lekesi, *Şiiir Ülkesi*, 25

(2) Celâl Soyca, Tereke, *Akatalpa*, 54

(3) Şair Eşref

(4) Sadık Yaşar, Eldivenli İskelet, *İshk*, 21

(5) Doğan Işıksaçan

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA	Yazışma Adresi	: Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL	Katkı Payı	: 15.000.000,- TL
Yönetim Yeri	: Ataevler, Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA	Posta Çeki	: Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL, Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.	Dizgi	: Emel COŞKUN
Dağıtım	: Pentimento Art Shop (0212 2933959)	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
		Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
		Faks	: 0 224 2254052

Şiiir ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com) Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur. Ticari amaç gütmeyeğini için yazarlarına telif ödemez.